

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

21. An sponsalia iurata dissoluantur ex mutuo consensu, etiamsi iru
amentum intuitu pietatis emissum fuerit? Et supponitur sponsalibus
puberum, nem de impuberum sponsalibus alia est iuris dispositio, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

disp. 40. n. 2. quibus ego addo Layman in Theol. moral. lib. 5. tr. 10. part. 2. cap. 2. n. 3. & Bail. Pontium de matr. lib. 12. c. 20. n. 8. & in tali casu si contrahentium. posse exigi penam tenent multi. neque hoc repugnat libertati coniugij. Limitanda tamen est haec doctrina, nisi noua causa emergat mutandi domicilij, tunc enim etiam si pactum sit iuramento confirmatum, licebit resiliere, & mulier tenebitur virum sequi.

2. Notandum est tamen hic obiter cum Pontio ubi supra num. 9. contra Ancharanum conf. 75. num. 3. Aleiat. conf. 34. n. 3. lib. 5. & alios, valere pactum, ne quis possit ingredi in aliquam ciuitatem, quod frequenter fit in remissionibus iniuriarum. Et hoc non solum si pactum sit temporale, sed etiam perpetuum. Et rationes pro supradictis adduxit Pontius loco citato, vnde Confessarij sedabunt multas conscientias, & respondebunt ad querelas partium.

RESOL. XXI.

An sponsalia iurata dissoluantur ex mutuo consensu, etiam si iuramentum intuitu pietatis emissum fuerit?

Et supponitur sponsalia ex mutuo consensu contrahentium dissolui, & hoc intelligendum est, de sponsalibus puberum, nam de impuberum sponsalibus alia est iuris dispositio; quippe impuberes sponsalia contrahentes resiliere non possunt, quousque pubertatem nacti sint, & merito, ne passim resiliant, & passim contrahant.

Et aduertitur, quod adueniente pubertate, qui prius illam atigerit resiliere potest, nec opus habet expectare pubertatem alterius, quinimo statim ac pubertatem atigerit reclamare debet, alioquin sponsalia firmanit, ac si post pubertatem contraxisset.

Et an pro foro conscientiae sufficiat, si interius reclamatio fiat, vel anteneatur illam manifestare coram Episcopo, vel eius Vicario, & ipsis deficientibus coram honestis personis? Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 77. alias 76.

§. 1. Sppono, sponsalia ex mutuo contrahentium consensu dissolui ex textu in cap. 2. de sponsalibus, ubi Innocentius inquit: Videtur, quod instar eorum, qui societatem interposita fide contrahunt, & postea eandem sibi remittunt, hoc posse in patientia tolerari. Res enim per quascunq; causas nascitur, per eas dissolui potest, si solubilis est, vt regula Iuris, & cap. Omnis res 27. quast. 2. & obligationes, quae consensu contrahuntur, contraria voluntate dissoluantur, §. vlt. Institur. Quib. mod. oblig. collant. Debet autem huiusmodi remissio sponte fieri, non coactè, alias nulla erit. Ex hac doctrina procedit, quod etiam si iuramento sponsalia confirmata sint, possunt ex mutuo consensu dissolui: quia iuramentum, quod in fauorem alterius factum est, tacitam imbibit conditionem, nisi alius remiserit.

2. His suppositis, quaeritur, an si iuramentum sponsalibus adiectum, esset principaliter in honorem Dei factum, possint sponsalia confirmata mutuo consensu remitti: vt, si Titius, v. g. iuret Caia pauperi se eam ducturum, vbi tota promissio cedit in fauorem Caiae: & affirmant Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 25. n. 8. Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 14. n. 8. posse sponsalia mutuo consensu dissolui, etiam si iuramentum sit principaliter in honorem Dei factum.

3. Sed contrarium videtur tenendum ex mente D. Thomae in 2. quast. 89. art. 9. ad 2. in illis verbis: Quod homo potest alteri promittere aliquid dupliciter. Vno modo, quando promittit aliquid pertinens ad utilitatem ipsius, puta si sub iuramento promittat se seruiturum ei, vel pecuniam daturum; & a tali promissione potest absolueri ille, cui talis promissio facta est: intelligitur

enim iam soluere promissionem, quando facit secundum voluntatem eius. Alio modo, quando promittit aliquid alteri; quod pertinet ad honorem Dei, vel utilitatem aliorum, puta, si aliquis sub iuramento promittit alicui se intraturum Religionem, vel aliquod opus pietatis futurum: tunc ille, cui promittitur, non potest absolueri promittentem: quia promissio non est facta ei principaliter, sed Deo. Haec D. Thomas, vbi affirmat expresse, cum aliquid promittitur intuitu pietatis, & Religionis principaliter, remitti non possit. Eandem sententiam sequitur Sotus lib. 8. de iust. quast. 1. art. 9. ad 2. Ledelma de matr. quast. 43. art. 13. Syluest. verb. Iuramentum, 9. qu. 5. Nauar. in Summa c. 22. Couarr. de pact. 1. par. §. 3. m. 1. Et probatur manifesta ratione: quia, quando iuramentum est principaliter in honorem Dei praestitum, confirmando aliquam promissionem homini factam; Deus est principalis creditor, cui ex merito talis iuramenti fuit acquisitum ius: ergo sine auctoritate Dei, vel eius, qui eius vicem gerit, nequit remitti, nec relaxari. Confirmatur: quia iuramentum factum Deo intuitu pietatis, & principaliter propter honorem eius, aequiualeat voto, vt bene Sotus: ergo, cum in voto nulla persona priuata possit dispensare, eò quod soli Deo sit ius acquisitum, nec etiam in eo iuramento.

4. Nec obstat dicere, quod quamuis iuramentum Deo sit praestitum, ipse Deus recipit illud in utilitatem partis, ergo pars, cui debetur, remittere potest; sicut alia debita condonate. Respondetur enim, hanc rationem esse valde sterilem: & idèd, concessò antecedente distinguo consequens: nam, si iuramentum proprie, & principaliter intuitu partis praestitum est, verum est: si autem intuitu pietatis, & Religionis principaliter, & in honorem Dei illud acceptantis, fallum est. Quare egregie dixit Sotus in huiusmodi promissionibus homini factis sub iuramento semper esse inquirendam promittentis, seu iurantis intentionem: atque si fuerit principaliter in fauorem partis, cui fuit facta promissio; iuramentum per consensum eius potest relaxari; si verò principaliter in honorem Dei, ac intuitu pietatis; minime potest. Et bene addit D. Thom. 2. 2. quast. 88. art. 3. promissionis iuramentum confirmatorium erga hominem praestitum, relaxari non posse sine eius, cui fuit praestitum, consensu: quia per illud iuramentum, ius homini acquisitum est: quo iure priuari non debet sine eius consensu, sicut nec de aliis bonis propriis.

Verum, licet huic opinioni ego adhaeream, sententiam tamen Sanchez, tanquam probabilem, admitto: quam etiam tuetur Pontius de matr. lib. 12. c. 9. n. 2. Gattierrez cap. 24. n. 1. Coninch disp. 23. dnb. 1. & Caltr. Palaus tom. 5. disp. 1. punct. 17. n. 4. & alij.

5. Notandum est tamen, quod licet supra dixerimus, quod sponsalia mutuo consensu dissoluantur; tamen hoc intelligendum est de sponsalibus puberum: nam de impuberum sponsalibus alia est dispositio, vt constat ex cap. De illis, et 1. cap. A nobis, de spons. lib. impuber. quippe impuberes sponsalia contrahentes resiliere non possunt, quousque pubertatem nacti sint: & merito ne passim resiliant, & passim contrahant. Adueniente pubertate, qui prius illam atigerit, resiliere potest: neque opus habet expectare pubertatem alterius, cum solum ex eius consensu post pubertatem permisso sponsalia dissoluantur. Quinimo statim ac pubertatem atigerit, reclamare debet, alioquin sponsalia firmanit, ac si post pubertatem illa contraxisset. Hanc tamen dissentiam, & reclamationem, esto, Thomas Sanchez n. 16. & Gattierrez n. 7. censent, pro foro conscientiae sufficere, si interius fiat, mihi contrarium placet: nam, sicut ad contrahenda sponsalia non sufficit interior consensus, nisi

Quoad hoc ne deferas legere in to. 8. tr. 4. litem doctrinam Ref. 50. & 51. quamvis non plene dicant sup. hoc casu.

Sup. contentio in hoc vers. Adueniente, & sequenti Quinimo magis la. è supra in Ref. 11.

exteriori manifestetur: sic nec sufficere potest ad contracta dissoluenda dissensus interior, nisi manifestetur exteriori: vti notauit Pontius *dicto cap. 9. num. 5.* Manifestari autem expedit coram Episcopo, vel eius Vicario; & ipsis deficientibus, coram honestis personis, iuxta textum in *cap. fin. de appellationib.* & tradit, aliis relatis, Sanchez *lib. 1. disp. 51. num. 17.* & Gutierrez *cap. 28. num. 7.*

RESOL. XXII.

An si sponsalia communi consensu dissoluantur, hoc non obstante, oriatur ex eis impedimentum publica honestatis?

Et breuissime deducitur, quod durat impedimentum publica honestatis etiam post mortem alterius sponsi.
Ex part. 3. tract. 4. Ref. 221. alias 222.

Sup. hoc in
Ref. seq.

§. 1. DE hoc casu olim magna altercatio fuit, nam quidam contraxit sponsalia cum filia, & postea illis ex communi consensu dissolutis cum matre contrahere volebat, tunc sine Summi Pontificis dispensatione hoc efficere minimè posse asseruerunt multi Theologi, nam ita docet Sanchez, *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 65. n. 21.* & probat hanc sententiam, quia nulla maior sponsalium dissolutio accidere potest, quam alterius sponsi morte, sed in tali casu durat etiam impedimentum. Ergo.

2. Sed ego tunc contrarium consulaui, & in meam sententiam atraxi multos viros doctos ex Dominicano familia, & ex Societate Iesu, & præter Sa verb. *Matrimonium. n. 12.* citatum à Sanchez, adduxi pro hac opinione Basl. Pontium *de matrim. lib. 7. cap. 36. num. 9.* Gutierrez *de matrim. cap. 103. num. 11.* & Rebellium *part. 2. lib. 3. quest. 14. n. 3.* qui citant declarationem Cardinalium sic asserentem. Si sponsalia soluantur de consensu, Congregatio censuit esse inualida. Ad rationem verò, quam adducit Sanchez, respondebam, quòd adest dispar ratio inter vtrumque casum; quia in morte qui contraxit sponsalia, censetur in eadem voluntate decessisse, vel saltem debuisse decedere, quamdiu alter non dissentit, quod non accidit in casu nostro, nam adest voluntas expressa dissolutionis sponsaliorum. Non est ergo audiendus Sanchez, licet vir doctissimus, in hoc casu, sed omnino dicendum est cum supradictis Doctoribus, ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis nullum nasci impedimentum.

RESOL. XXIII.

An si sponsalia dissoluantur ex mutuo consensu cesset impedimentum publica honestatis oriuntur ex illis?

Et quid est dicendum, si morte alterius dissoluerentur?
Et an hoc impedimentum oriatur ex sponsalibus sicte celebratis, videlicet ore tenus absque consensu interiori?

Idem est de matrimonio sicte contracto ex defectu consensu. Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Ref. 12.

Sup. hoc in
Ref. præcedenti.

§. 1. NEGatiuam sententiam docent duo viri docti ac strictæ amicitie vinculo mihi coniuncti, Reuerendissimus Candidus, & Auersa: Ille *tom. 1. di. quest. 28. art. 11. dub. 2.* Ille *de Sacram. Matrim. quest. 17. sect. 5.* Idem etiam docet Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 9. num. 3.* Trullench *de Sacram. lib. 7. cap. 9. dub. 13. num. 8.* Bassæus *verb. Matrimonium 7. num. 56.* Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 7. dub. 39. num. 406.* & amicissimus P. Perez *de matrim. disp. 8. sect. 2. num. 4.* vbi sic asserit; Dico secundo; quando sponsalia dissoluantur

mutuo consensu contrahentium, adhuc non cessat impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis. Ita opinatur etiam Doctoribus primæ sententiæ, & ratio meo iudicio efficacior hæc est; quia impedimentum natiuitatis non dependet à voluntate contrahentium, sed ab Ecclesia, quæ constituit, ut impedimentum publicæ honestatis confurgat ex sponsalibus validis; sponsalia verò non ob id non fuerint valida, quod postea dissoluantur, vt constat. Ratio autem motiua, propter quam inductum est ab Ecclesia impedimentum publicæ honestatis, adhuc militans quando sponsalia mutuo consensu dissoluantur, eo quod non debeat matrimonium contrahi inter aliquas personas, quæ sibi factæ sunt propinquæ per sponsalia: aliis enim posset hoc impedimentum cessare quoque post mortem alterius sponsi: non enim sponsalia videntur magis dissolui per mutuum consensum, quam per mortem, per quam perpetuo dirimuntur, vt ostensum est. Nec valet dicere cum Hurtado esse discrimen: nam sponsalia quæ mutuo consensu dissoluantur, cessant immediate, & ratione sui, & sponsi videntur vnus definit ad alium pertinere, & contra non verò quæ morte alterius dissoluantur, quia illa mediata tantum, & ex defectu subiecti, & ipsi videntur semper vnus pertinere ad alium, & contra, ac proinde ex istis vt potèt peruenit ad licet per validis oritur hoc impedimentum, & non ex illis. Non, inquam, valet, quia sponsalia per mortem etiam euanescent, imò etiam magis, quia per mortem perpetuo dissoluantur: dissoluta per mutuum consensum, iterum per novum consensum contrahi possunt. Immediate etiam, & ratione sui per mortem euanescent, quia immediate euascent omnis consensus, & radix illius, nempe humana. Vnde sicut sponsi videntur, vnus definit ad alterum pertinere per mutuum consensum, nam vnus magis mortuo alterutro. Non ergo est peculiaris ratio, nec speciale discrimen. Ita Perez, & vniuersus Sanchez.

2. Sed ego de hoc casu interrogatus ab Eminentiissimo Domino meo Cardinali Francioni, inter purpuratos Patres pietate & doctrina conspiciendo, affirmatiuè respondi, Sancta declaratione Sacre Congregationis Concilij à Pontio adducta, vt ego alibi obtinui, de qua etiam ex Cornio mentionem facit & sequitur Leander *de Sacram. tom. 3. tract. 19. disp. 19. quest. 4.* Hanc etiam sententiam tenet Castus Pilaus *tom. 5. disp. 4. punct. 10. num. 8.* Martinus de San Ioseph in *Monit. Confess. tom. 3. lib. 1. tract. 33. de matrim. nu. 5.* Remigius in *prax. Confess. tract. 5. cap. 8. §. 14. num. 4.* Caspensis in *conf. Theol. tom. 3. tract. 26. disp. 9. sect. 11. num. 69.* Operarius *de Sacram. tract. de matrim. disp. 4. quest. 7. num. 51.* Metternus *de Sacram. in supplem. quest. 57. dub. 2. num. 4.* & me citato Hermanus Busenbaum in *medulla Theologia moral. & ratio est, quia talia sponsalia mutuo consensu soluta, sunt nulla & inualida. Secus dicendum est si morte alterius dissoluerentur, nam in eo casu, sponsalia illa perpetua censentur: nam ille qui obiit iudicaretur in eadem voluntate decessisse. Et ideo Ioan. Præpositus *in 3. part. D. Thom. quest. 7. de impedimen. matrim. dub. 14. n. 12.* sic ait; Petitur an hoc impedimentum oriatur, si sponsalia valida mutuo contrahentium consensu dissoluantur? Respondeo non oriri vbi Tridentinum receptum est: Ita respondit Congregatio, quæ censuit esse inualida, quod videtur intelligendum ad hunc effectum, vt ex istis hoc impedimentum non oriatur, & ita existimo peculiarem esse*